

ՄԵԼԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարեկանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Օտարաբաղադրաբէր զինում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Мелі»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լիզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Մեղրիէ:
Ներքին լուրեր: ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Գեր-
մանիա: Արտաքին լուրեր: ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՆ: Հե-
ռագրութիւն: ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱՆԱ-
ՍԻՐԱԿԱՆ: Նամակ Թիֆլիսից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄԵԼՐԻԻՅ

Յունիսի 16-ին

Յունիսի 5-ը սկսեցին մեղրեցիները համար: Տարեկան կարծես բարեկեցիկ էին մեղ վրա: Երեւելի էր կրկին ծածկվեցաւ սկսեցին արտադրութիւնը, վաճառականութիւնը, կայանակապութիւնը և ապա ժամը 7-ին սկսեց տատակը, չը տեսնված անձեր գալ, որ տեսնեց մօտ ժամ ու կէս, և որի անմիջական հետեանքը եղաւ արտադրութիւնը, որ անգործի միջոցները, առանց այն էլ աղքատ մեղրեցիներին, ոչնչացնելով նրանց արդեանց աղբիւրները: Բամբակի արտադրութիւնը այդպիսիք: Հեղուղ եկաւ «Բարե-փարա» կոչված ձորից, որտեղից երբեք այդպիսի հեղուղ չէ տեսնված: Երբ առաւօտեան գնացի նայելու այդ հեղեղատար արտադրութիւնը, տեսնելով որ հեղեղը ոչնչացրել, քար ու քանդ է արել տա-
նակ տարիների ջանքերով կարգադրված այգե-
տանը մի ժամկէտ մէջ: Կան մարդիկ, որոնք բո-
ւորովին զրկվել են իրանց բոլոր արտադրութիւն և աղ-
բելու ուրիշ միջոց չունեն: «Ընդհանրապէս այս տարի, ինչպէս երեւում էր, թէ բամբակը և թէ խաղողը առատ հունձ էին խոստանում, սակայն, ինչպէս տեսանք, մեղրեցիներին վիճակված չէր վաճառել այդ բարեբը: Վնասը փոքր չէ, որ մարդ հանգստակութեամբ օգնէ վնասվածներին, այդ բանը մեր ուժերից վեր է: Վնասը հասնում է 50—60 հազարի և էլ աւելի:

Բացի մեր գիւղից հեղեղը մնացել է և շրջա-
կայ գիւղերի (Կարճեան, Կուրուս, Աղաբա և

այլն) այգիներին, իսկ ցանքերը կարկտանար են եղել: Հեղեղը մնացել է նոյնպէս և Մեղրի-Օրդու-
բաթեան ճանապարհը, որ առանց այն էլ շատ
լաւ չէր: Այժմ անտանելի բան է այդ տեղով ճա-
նապարհորդելու. բնական կերպով շատ մեծ նեղու-
թիւններ են կրում. մի քանի տեղերում պէտք է
գրաստից բերել վերցնել շաշակով, բաւական տա-
րածութիւն տանել և կրկին բարձել, որովհետեւ
այնքան նեղ և վատ են ճանապարհները, մինչև ան-
գամ անբեր գրաստին փոխելը և սպառնում դուր-
վելու կրասի գետի մէջ, որը հոսում է կատարի
կերպով հէց կիրճերի տակով:

Մեղրեցիների միւս արդեանքի տղերքն էլ չե-
րան է, որը զօրադարձար այս տարի ևս լաւ չէ.
պատճառներն են նախ՝ չերամի հիւսնադրութիւնը,
որի վրա ուշադրութիւն չէ ուղարկվում դարձել մեղ-
րեցի և երկրորդ՝ պահպանելու եղանակը, որ
շատ նախապետական է: Նրանք գիտակցաբար
չեն պահում չերամի և ամեն ինչ նախախնամու-
թիւնից են սպասում: Նրանք մեծ հոգեւորական-
ութեամբ են յիշում այն ժամանակները, երբ չերա-
մը մեծ արդեանք էր տալիս (չեն յիշում որ այն
ժամանակ հիւսնադրութիւն առած բանը չը կար չե-
րամի մէջ) և զանգառում են այժման վնասը
դրութեան վրա, որտեղեւեք երկրով որ «Ատոռած
բարեկեցիկ է մեղ վրա և մեր ուսուցիչ, ապրու-
տի միջոցը, կարել է: Եւ կարծում եմ որ եթէ
մեղրեցին թողած նախապաշարմունքը դիմէր գի-
տութեան օգնութեանը, նա կարող էր լաւ ար-
դեանք ստանալ:

Այժմ ինչ անէ, որ դիմէ մեղրեցին, նա զրկ-
վեցաւ իր արդեանքներից, բայց նրա ընտանիքին
հաջ է հարկաւոր... ում դիմէ... տոնված կրկին
«պարտք» պէտք է վերցնի «վախառուց»...
79—80 թէ թանգութեանը նորան մեծ պարտքի
տակ էր գցել, որից հաղի հող փոքր ինչ թնթի-
ւացել էր, ուղում էր չունէր քաշել, բայց յոյսով
բարդը փոխվեց... նա կրկին պիտի ձնչվի, ըս-
պանվի անգործ «վախառուց» — վճարելով նրան
անգործի տոկոսներ 100-ին 20%—30% կամ էլ
աւելի: Կա կարծիք է «վախառուց» կարծից:
Անհաւատաւոր մեր «վախառուցների» համար...

այդ մարդանման հրէշները մեղ համար պատիժ
են: Մեր «վախառուց» քիւրդ աւագակից էլ վատ-
թար է: Կրանց մէջ մարդկութիւն, խիղճ առած
բանը գոյութիւն չունի. նրանց նշանաբանն է—
կողոպտել, հարստանալ, ստրկացնել խեղճ գի-
ւաղուն...: Նորեւում մի տեղից անցնելու ժա-
մանակ եւ լեզուի մի գիւղացու—պարտապանի
խօսքերը, որոնք ուղղված էին դէպի վախառու—
պարտաւերջը, «այդ միջոց երբ մեղ տանջէք,
մենք որ աղքատ ենք ծնվել, ուրեմն պէտք է մեղ
սպանէք, մեր վրա կտրէք... տիւր խղճմունքն
էլ լաւ բան է...»: Շատ իրաւացի խօսքեր են, մի-
տոմեցի ևս. խեղճը կարծում էր թէ խօսքով կա-
րող է աղքատութիւն անել. բայց նա չէ դուռ, նա
քարացել է...: Անհաւատ կերպով մեղրեցիների
հիւսնադրութեանը հիւսնադրութեանը: Յունիսի գինը,
որ քիչ առաջ 60—65 կոպէկ էր, այժմ բարձրա-
ցել դառել է 1 ռուբլ 5 կոպէկ:

Մեր ուսումնարանը փոքր ինչ կանոնադրված
է. յունիսի 16-ին է. անտանելի չը է. բայց դա-
տաւորութիւնը շարունակվում է. պատճառը որ
մեղրեցին չէ բմբռնել ամուսնաց արձակուրդի նը-
շանակութեամբ. նա կարծում է որ ուսուցիչները
արձակվում են որ իրանք ապա մանրան և «բէֆ»
անեն: Նա պահանջում է որ ամառն էլ դաս
տրվի... բայց վնաս այն դասին...:

Մեղրեցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՆ

«Մշակ» խմբագրատունը բաց է ամէն օր, բա-
ցի կիրակի օրերից, առաւօտեան ժամը 9-ից մին-
չե 1 ժամը կէսօրից յետոյ:

Շնորհակալութեամբ ստացանք Բերլինից, պրո-
ֆէսոր Բուրգովի վերջին նրա հրատարակած
բնագիրը Թիֆլիս: Շնորհակալութեամբ ժողովի մասին,
որ պարունակում է իր մէջ ժողովի նիստերի գե-
ղարկութիւն: Բուրգովը առանձին հրատարակութեամբ
արտատպված է «Zeitschrift für Ethnologie»
ամսագրից: Զեկուցման վերաբերյալ այսպէս է:
«Der archäologische Congress in Tiflis (1881)»

Bericht von Rud. Virchow und W. ss. Dolbe-
schew.

Շնորհակալութեամբ ստացանք Գարբ. խառն-
տանի գիրքը «Մանկավարժական խորհրդա-
թիւններ» վերնագրով: Գիրքը պարունակում է
իր մէջ 126 երես և, ինչպէս երեւում է, կազմում
է մտադրված աշխատանքի տաղան մարդ «Հայոց
ժխական ուսումնարաններ»: Գիրքը տպված է
Թիֆլիսում Յովհ. Մարտիրոսեանցի տպարանում,
նոյնիսկ 1882 թվին և արժէ 60 կոպէկ: Տիպը և
տեսքը շատ գեղեցիկ են: Գրքի բովանդակութեան
մասին կաշխատանք խօսել մի այլ անգամ:

ՆՈՐ-ԲԱՅԱՋԷՏԻՑ մեղ գրում են: «Այս տարի
անձրևների տակաւութեան պատճառով, երբ հետո-
հետէ սկսեց համոզմունք կազմվել որ հունձը
այս տարի անաջող կը լինի, ալիւր օրից օր
թանգանալով, նրա գինը հասաւ լիտրը (12 ֆունտ)
30 կոպէկի, այն ինչ առաջ (դարձան) ծախվում
էր 20—22 կոպէկով: Բայց յուլիսի 2-ին եկած
յուրի անձրևից յետոյ, որ մտաւորապէս մի ժամ
տեսնեց, ալիւրի գինը կրկին իջաւ 25 կոպէկի և
յոյս կայ որ աւելի էլ կէժանանայ: Եկած անձ-
րևը այն ատիճան տատակ էր, որ քանից երեք
տուն և ջրով լցրեց մի քանի խոնարհներ:

Մեղ գրում են հետեւալը. «Ամիս 4-ին, վար-
դապետին, Սեանի կղզում, էջմիածնից եկած մի
կալիսկոպոս, քահանայ ձեռնադրեց 15 հոգի քա-
հանայացուներ, որոնցից մեծ մասը իրանց անունն
ու աղագանունը տոտարգրել չը դիտէ: Նորեւում
ներից գրեթէ իւրաքանչիւրը ծանրաբեռնված է
500—600 ռուբլ պարտքով: Այդ պարտքը նրանք
կը վճարեն ժողովրդից ալ և ալ տուրքեր հաւա-
քելով: Ուրեմն պարտք ունեցող մարդու համար
ձեռնադրու է քահանայ դասնալ:

Քանի մի շարք է արդէն որ Թիֆլիսում սա-
տիկ չըբեր է անում: Տարբերութեան ընթացիկ
մաշակով կէսօրին, ստուերի մէջ, հասնում էր

հաղորդին, վարչութեան առ Կոռն մատուցած
գրին օրինակը:

«Ամիս. տ. Ներսէս սրբազան պատրիարքն
հայոց, անցեալ նոյնի. 15-ին գիր մ'ուղղելով մեր
Ազգ. Ընդ. Ժողովին, յայտարարած էր թէ իւր հի-
ւանդութեանն ու անբուականութեանը պատճա-
ռաւ հրաժարած և Բ. Կոռն խղճած է գրաւոր
կերպիւ որ ընդունալ իւր հրաժարականն, և թէ
յանձնարարած է զազգն օգոստոսի առաջինին
գլխաւոր խնամք: Բայց ըստ որում նորին օրը-
բաղնութիւնն իւր պաշտօնավարութեան միջոցին
օգտակար ծառայութիւններ մատուցած է, ինչպէս
գնահատուած է տեղութեան և ազգին կողմէ, և
իւր պաշտօնն արժանապէս վարած ըլլալով գոհ
ըլած է համարել ազգն, ուստի ինչպէս որ կայ-
սերական կառավարութիւնը չէր ընտրուած ն.
սրբազանութեան հրաժարականը, նոյնպէս և հայոց
Ազգ. Ժողովը չընդունեց զայն, և քանիցս դիմ-
ւով ն. սրբազանութեան թէ գրաւոր կերպիւ և թէ
երանայի, յայտարարեց թէ ընդհանուր ազգը կը
պատրիարքական պաշտօնը. սակայն ազգին տոյն
բաղձանայ իրականացման մասին եղած ձեռ-
նարկներն ու ձգտելն ապարդիւն մնացին և ուր
ուրեմն հայոց Ազգ. Ժողովը որոշեց և յանձնարա-
րեց Ազգ. վարչութեան տոյն վիճակը ներկայիս Բ.
Կոռն և սպասել հարձրագոյն հրամանի: Ուստի
Ազգ. վարչութիւնն յայտարարելով զայս կը խնդ-
րէ ձեռնարկութեանն որ շնորհ ընէ հաղորդել
Պատրիարքարանին կայսերական կառավարու-
թեան բարձր անդնութիւններ, որպէս զի վախ-
ձան գտնէ այն ցաւալի վիճակն, որ տեղի գտած
է այս պատճառաւ:

Այս թաքրիքը անցան է, և անշուշտ վար-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՖԼԻՍԻՅ

Կ. Պօլիս, 26 Յունիսի

Պէտք էր ըլլայինք տարբարեց մը, որով թե-
րեւ կարողանայինք միմեկը ձեռք այն երեւոյթներն
որը կը պարզեն ամէն օր մեր առաջ պատրիար-
քական հայրի առթիւ: «Ինչպէս թափանցել մեր
պատուաբաններու սրտի խորը, ինչպէս ետեւ
երթալ անոնց մտածմանց տարրի ստապիւնին:
Ինչ ատիճան կազդեն անձնական մտածումներն
անոնց տալիք որոշմանց վրայ: Կը չիտիւն ար-
դեք անձի շահն ու ազգի շահը: Բայց քանի որ
ըսինք թէ օրտի նրբագնէն ընտղ մը չենք, ու-
րեմն այս հարցմանց պատասխաններն ալ չունինք:
Թող խօսեն անոնք որ մեզմէ աւելի լաւ ուսում
նասիրած են Վոսթորի հարկի քառասուն քա-
ղաքաբաղադրաբէր սիրտն ու միտքը:

Ինչ վիճակի մէջ է պատրիարքական հարցեր-
նիս: Գոհ են պատրիարքը ուղղութեամբ. գոհ են
պատրիարքը չուղղութեամբ: Ներսէս սրբազան պի-
տի կարեւոր յարմար վերադառնալ. ինչու չէ:
Ներսէս սրբազանի յարմար վերադառնալն անկա-
րելի չէ:—անտարակոյս: Ո՞րն բնութեւ, որը գրեթէ
մեր բնականական նրբութեանց: Այն տեսարան-
ներն որոց տուր հանդիսականներն ենք, թէ ալ
գին կենսական շահուց չը վերաբերելին որքան
սքանչելի ներքին կառակերպութեան համար պի-
տի մատակարարելն ձեռն կառակերպութեանց հե-
ղինակներու: Բայց ինչպէս ծիծաղել, երբ ամեն

երեկոյ կընենք, անհա օր մ'ալ անցուցինք շատ
արդիւնաւոր մեր թնամիտներու համար:

Գիւս Ներսէս սրբազան պատրիարք է, գիւս
միշտ պատրիարք կուգինք կը գոչենք, և յաջորդ
կը փնտռենք: Երբեք մեծ ընտանիքներ համար
երբ յատկութիւն փնտռենք, չիտիւն ենք երբ
յատկութիւն չը փնտռենք: Ինչպէս չը չիտիւնք,
անտարակոյս են արժանաւորը, զով ընտ-
րեալ յորդաւոր են անարժանք, որն ամեն, որը
ձգես ինչ պիտի ըլլայ պատրիարքական ընտ-
րութեան արդեանքը: Պիտի ուրանանք մեր հինգ
տարինքու ընթացքը, ինչպէս 78-ին հրաժեշտ
տուրին գարաւոր անանդութեանց: Օր օրին ըն-
թացք պիտի փոխենք: Հասած է ժամանակը որ
գծենք մեզ հետեւելու ուղիդ գիծ մը, որոշ կեր-
պով պիտի գիտնանք թէ ուր կերթանք, թէ ոչ
խարխալեալով խարխալելով ինքզինքներինս հոս
հոս պիտի գարենք մինչև ջախջախելիք լինանք:
—Ատոռած գաղափարը:

Գիւս շարք մը առաջ ամենին հաւանական
ընտրելին տեղապահութեան համար խորէն սրբա-
զան էր, բայց հաճախ այս շարք ալ հաւանա-
կանութիւնը կը սկսի նուազել: Ինչ հով փչեց:
Մեղրեցիների կալիսկոպոսի անունը առաջ կը յի-
շուի: Նա էջմիածնի հետ հաշտուել է եղել,
բայց ուրիշ համոզումներ չէ փոխած: Խոսք մը
երեւելիանք ալ կաշխատեն վարդապետի մը հա-
մար, Գիւսի Գիւսիտոյի ծառայ Ռուստուղեան
Գիւսը վարդապետի համար, այժման պատրիար-
քական փոխանորդ: Կարեւոր նախկին առաջնորդ
Յարութիւն կալիսկոպոսի ալ հետադիւր գացել է
Երուսաղէմ, չենք գիտեր ինչու: Բայց այս ամե-
նուն հետ մէկտեղ գիւս խորէն սրբազանը կան-
գուն է և յաջթանակը կընայ իրեն մնալ: Եթէ

այս օրերս 36 աստիճանի: Ուրեմն արեգակի տակ երեկ 45-ի էր հասնում տաքութիւնը:

Այս օրերս հասաւ թիֆլիս մի խաղաղ երա- փայտ, կրիսպիւնի ազգանունով: Դա ամուսն է կը- սի 10 ֆոն անունով մի երաժշտական գործիչի վրա, որ չը նայելով թէ բազմաթիւ է, այլ կազմելով է բարակ ու երկար փայտեայ կտորներով, բայց շատ գութեկան ձայներ է հանում: Մենք առիթ ունեցանք տեսնել այլ և այլ լրագիրների յօդուած- ներ, որոնք շատ մեծ գովասանքով են խոսում այ- կրիսպիւնի խաղի մասին: Ամեն բաղաձայնեղում սրտով նա անցել ու կոնցերտներ է տուել, հա- սարակութիւնը մեծ հետաքրքրութեամբ այցելել է նրա կոնցերտները: Այս օրերս պ. կրիսպիւնի տա- լու է իր կոնցերտը կրիսպիւնի «Կոնսերտանտ» աչ- գիւմով: որ առաջ Սան-Ստեփան էր կոչւում:

Այս տարւոյ շրջանի ժամանակ Հաւաքարի բը- նակիցները նոր են յիշել որ իրանց թաղում մի ժամանակ հատարակական այգի ունէին, որ շին- ված է եղել վարդապետ փոխադրւոյ հրամանով: Այժմ այդ այգուց հետքն էլ չէ մնացել. ծառերը կտրատել տարել են և այն անաղին տարածու- թեան վրա, որտեղ այգի էր առաջ, միայն խոտ է բուսնում այժմ: Ամառը թաղի բնակիչները մի տեղ չունեն որտեղ կարողանան զրոնել և փոքր ինչ չունչ բաշել: Միթէ հիմա էլ չեն մտածի ձնաք տալ իրանց հատարակական այգու վերանորոգու- թեանը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Միւստարական իշխանութիւնը առհասա- րակ փառաւոր պաշտօնեաների ցանկու- թիւներն առարկայ է, որոնք է «*Родовъ*»: Բայց այդ իշխանութիւնը ամեն անգամ չէ ապրիս այն բարիքները, որոնց մասին երա- ղում են նրան ստանալ ցանկացողները: Ա- մենից քիչ այդ պաշտօնը նախանձելի է Պրուսիայի մէջ, որտեղ տիրապետում է գեր- մանական իւզիտների, իշխան Բիւմարկի կամքը: Պրուսական միւստարի համար, մա- նաւանդ Ֆինանսների միւստարի համար, բաւական չէ լաւ իմանալ իր գործը, չը խնայել աշխատանքներ պետութեան բարո- րութեան համար. քիչ է նոյնպէս և թա- քաւոր ուշադրութիւնը, որպէս զի նա կա-

չութիւնը գործաւոր պատճառներ ունենալու է որ աւելի բայց չէ գրած: ձեւեղելով բաշտ, արդարու- թեանց գործող նախարարը կը պատասխանէ վարչութեան ներկայացուցիչներուն թէ իրենց գրին մէջ իսկ որչա չեն գրած թէ: Պատրիարքա- րանք ինքն ինչ կուզի, ինչ առաջարկ ունի: Դա- խարարը կըսէ թէ ինչպիսի նախարարաց ժողովին կը ներկայացնէ և պատասխանը կը հաղորդէ: Գեո այդ պատասխանը չէ եկած: Ետո հաւանա- կան չերկեր որ Գուրը պարտաւորը հրաւիրէ և խոստանայ իր պահանջմանը զոհացում տալ:

Ամառս 24-ին, եւ, օր, Ազգ. ժողովը գումարե- ցաւ, առաւտու ժամը 8-ին, Գաւթիկի լուսաւո- րիչ եկեղեցին: Ժողովը երեք ասուականներն ալ, ինչպէս սովորութիւն է ըսել, կը փայլէին ի- րենց բացաղայութեամբ: Պ. Քրիստոստոսը ասե- նապետեց, իր ծերացոյն: Վաւերացուցին պ. Չե- րազի ընտրութիւնը, օրինական թերութեամբը հանդերձ բաւարարին: Այս ընտրութիւնը բաւական հետաքրքրական պատմութիւններ կը պարունակէ և ցոյց կուտայ թէ որչա տկար կողմեր ունեն, այն տկարութիւններն որ ներքին չեն, միայն աչ- քային թաւառարեւմին վրայ գործողը: Պ. Չերազը Աստանայէն երեսփոխան կընտրուի, վասն զի այն միջոցին Միացեալ-ընկերութեան տնօրէն ժո- ղովայ ատենապետն էր, չեմ գիտեր Աստանայի դպրոցին ինչ գործը կար յաջողցնելու խօսք տը- րուած էր, և ուրիշ մի քանի անձեր չէին ընդու- նած Աստանայի երեսփոխանութիւնը: Իսկ Պոլսին կարելի չէր եղած պ. Չերազը երեսփոխան ընա- րել, Պոլսեցիք հակակրօնութիւն ունեն անոր: Ըն- տրութիւնը կը կատարուի և զաւառական ժողովը որ ընտրութիւնը ըրած էր անոր Աստանայեան և ատենապետը չեն ուզեք տեղեկագիրք ստորագրել:

բողանայ պահպանել իշխանութիւնը, նա ամենից առաջ իշխան Բիւմարկի ամենա- խոնարհ ծառայ պէտք է լինի, պէտք է յարմարին նրա վարչական ճաշակին և կատարէ նրա հրամանները: Դա պէտք է մոռանայ, որ ինքը միւստար է և ամենագոր- կանցների առաջ պէտք է կատարէ մի բաժ- նի կառավարչի դերը:

Անցեալ շաբաթ պրուսական Ֆինանսնե- րի միւստարի պաշտօնը վերջնականապէս թողեց Բիւտտեր և նրա տեղը նշանակվե- ցաւ պետական զանձարանի քարտուղար Եօյը: Իշխան Բիւմարկ յոյս ունի վերջապէս նոր նշանակված միւստարին զարմեւն այն գործիքը, որի համար անցարմար էր նրա նախորդը, անցարմար էին նոյնպէս և Բիւ- տտերի նախորդները Գելլերիւկ, Կամպհաու- զէն, Զօֆման: Ի բնէ բունաւոր գերմանա- կան կանցլերը անկարող է համբերել ան- կախ մարդկերանց, իսկ բոլոր այդ Ֆինան- սիսները և անտեսները իրանց կարծիք- ները ունեին պետական անտեսութեան մասին և իրանց գործին աւելի բաւ ծա- նօթ էին համարում: քան թէ ամեն բան կառավարել ցանկացող միւստարութեան առաջնորդը: Մի քանիսը չէին համակրում իշխան Բիւմարկի մոգայցին քաղաքականու- թեանը, միւսներն վախեցնում էր նրա հակումը դէպի պետական սօցիալիզմը, որի հետ նրանք չէին կարող համաձայնել ա- ռանց իրանց վարկին վնասելու: Թեպէտ անհամարձակ և յարգանքով, նրանք հաւա- տարում էին մնում իրանց համոզմունքներին և վերջ ի վերջոյ նախադասում էին թող- նել իրանց պաշտօնը, քան թէ չափից դուրս շատ հնազանդութիւն Պ. Բիւտտեր ստիպված էր հեռանալ այն պատճառով, որ իշխան Բիւմարկ նրան ծխախոտի մեղադրանքով թեան իր նախագծի ջերմ պաշտպան և երկպառքու չէր համարում, և նա հեռա- ցաւ, չը նայելով թագաւորի լաւ կարծիքին Բիւտտերի մասին: Գարնաւ մի անգամ իշ- խան Բիւմարկի կամքը յաղթող հանդիսա- ցաւ և այդ յաղթութիւնը ստացվեցաւ ոչ թէ պարլամենտի մէջ, այլ թագաւորի կամքով, որ մի գոհ էր արաւ իր առաջին միւստարի ինքնասիրութեանը:

Ինչու—կրնաք երեսփայլել: Ժողովին ատենա- պետը հարուստ մարդ է եղել, կարեւորութիւն ունեցող մարդ է եղել, ուստի ազգային թղթալ- ցութեանց ներքե իր ստորագրութիւնը չը գնէր!— Փոխ-ատենապետն ալ ազգական է եղել այս ա- փառանքաւոր ուստի ընտանեաց մեծին նայելով ինքն ալ չը ստորագրէր:—Միթէ ես փոքր մարդ եմ որ ստորագրեմ, կըսէ եղբւր ատենապետը: Եւ ահա այս նոր տեսակ խնդրեալ պատճառաւ պ. Չերազ քիչ մնաց պիտի դատապարտուէր միշտ ի դուռն կենալ այն կողմին, զոր ազգային խորհ- րդան կանոնները, այնքան տարօրինակ կեր- քով: Այլ լուսաւան պ. Չերազ է. առաւտու կելլէ զլրարկը կը փոխէ և կուզայ վանդակին դուռը կը նստի և երկտողիւ կիմացնէ պ. Ինքնաշնեա- նի որ իրեն համար բարեխօսէ: Գլուսնը վերտօնի չուզէր որ վաւերացուի, սակայն մի քանի երես- փոխաններ իրենց «այո» քուէն կուտան, միւսներ- ձեռքերն իր վր չեն տան: Ինչու կարծիք չեն յայտնել, վասն զի կը մոլորանա պ. Չերազը որ իր պաշտօնակից երեսփոխաններն ունեց խօսք հասկցնէր: Երբ ժողովին վերջ տանք խաժա- նին կը հարցնէին թէ «Ինչու պոռագի թէ փռն- ջի խորագիրն ալ չենք ուզեր» և չէին գիտեր ինչ պատճառն ալ, պ. Չերազը բերանին խօսք կը գնէր: «Փռնը ձեզի, ժողովուրդին, խաժան ըսած է, անոր համար չէ որ զինքն ալ չենք ուզեր»: Եւ խնդհին ալ այն, այն, կըսէին ստանց ինչ լուկիւրնին գիտնալու:—Պատրիարքը այս տեսակ պաշտպաններն են որ իրենց յիմարու- թեանը պարտաւոր տեղը պատրիարքի անունն ալ կը կրանէ:

Ուրիշ նորոգմանի գէպը մ'ալ: Ունեցողաց մէջն յանկարծ հերարձակ կ'են մը լաւով ջաշելով ա-

իշխան Բիւմարկ այգալիսով մի տեսակ բաւականութիւն ստացաւ այն պարտու- թեան համար, որին նա երկարիվեցաւ գերմանական ժողովրդի ներկայացուցիչ- ների ժողովի մէջ: Բայց առաջին միւստարի այդ բաւականութիւնից ի՞նչ է շահում Պրուսիան: Պետութիւնը փոխանակ աւելի ընդունակ և աւելի անկախ միւստարի, աւե- լի անընդունակ միւստար է ստանում: Եօյը միւստար նշանակվելով պետական Ֆինանս- ները աւելի ծաղիկաւ զրութիւն չեն ստա- նայ: Միւստարութեան առաջնորդի յարա- բերութիւնները ժողովրդի ներկայացու- ցիչներին հետ դրանով չեն լաւանայ և կա- ռավարութեան և նրա ներքին քաղաքակա- նութեան կողմնակիցների թիւը զրանով չի աւելանայ: Ուրեմն ի՞նչ օգուտ կայ պրու- սական միւստարութեան այգալիսի փոփո- խութեանց:

Ոչինչ օգուտ չը կայ, բայց այն, որ պրուսական և առհասարակ գերմանական քաղաքական փիլիսոփաները նոր առիթ են ստանում Գերմանիայի ապագայի մասին մտածելու համար: Պրուսական և գերմա- նական պատմութեան վերջին շրջանը այդ ապագային մեծ դործ է կոտակել, որի լուծ- ման համար մի շարք պետական առաջնա- կարգ մարդիկ են հարկաւոր: Պէտք է ամբ բացել այն պատերազմների պտուղները, որոնք միջազգային յեղափոխութիւն գործե- ցին Եւրոպայի սրտի մէջ, պէտք է հաստա- տել գերմանական միութիւնը, ապահովել կայսերութեան Ֆինանսները, ամրացնել երկրի անտեսական բարօրութիւնը, որ մեծ վնասներ են կրել արտաքին պատերազմներից, Ֆինանսական անաշուք քաղաքականութե- նից և զինուորական անշուք ծախսերից: Իշխան Բիւմարկ, հեռացնելով կառավարու- թեանց ընդունակ մարդկանց և նրանց տեղ միջակ ընդունակութիւնների տէր մարդիկ- րանց նշանակելով, կարող է իր մահից յե- տոյ Գերմանիան թողնել ամենակրիսկա- կան դրութեան մէջ: Քսան տարուց աւելի պետական կառավարութեան առաջնորդ լինելով, նա անընդունակ յայտնվեցաւ պե- տական մարդկերանց մի դպրոց ստեղծել, որոնք կարողանային շարունակել Գերմա-

Այդքան սուր յիշողութիւն:—Առաջարկը կըն- դունուի:

Այս նիստն ալ իր անախտ միջոցներն ունեցաւ: Մի քանի հողիկներու, մօտ 60 անձանց խառման մը, անձանց դրանք պոռով կանչել, Գա- փառանքաւոր չենք ուզեր, փախաղանք չենք ու- ղեր, «Փռնը» չենք ուզեր, չենք ուզեր, չենք ուզեր: Ուսմը ձեռքերնին երկնցնելով պ. Գա- փառանքաւոր վրայ, որո աւելի դուրս կելլեն կը պոռան: Մայիս 20-ի նստին Գափառանքաւոր ժա- փառարուած էր խառնակ:—Յուզմունքը կը տիրէ ժողովին մէջ, և Միւստար տէր հայր լաւ ստատէ անորին ըսելով թէ իրենց այդ ընթացքով սահ- մանադրութիւնն ալ, Ազգ. ժողովն ալ, ամէն ինչ վրայ պիտի տան:—Եւ իրաւացի անհանդուրժելի է որ մի քանի անձանց անձեր ելլին այսպէս յանաւ աղբին դան ժողովը դէմ յարմիւն, պո- ռան կանչին: Չեն խզձար այն անպիտաններն որ գրեցին, կանչեցին և խնդիրն այս վիճակին բերին: Սակայն Միւստար տէր հայր լաւ կընէր որ իր պաշտօնակից երեսփոխաններն ունեց խօսք հասկցնէր: Երբ ժողովին վերջ տանք խաժա- նին կը հարցնէին թէ «Ինչու պոռագի թէ փռն- ջի խորագիրն ալ չենք ուզեր» և չէին գիտեր ինչ պատճառն ալ, պ. Չերազը բերանին խօսք կը գնէր: «Փռնը ձեզի, ժողովուրդին, խաժան ըսած է, անոր համար չէ որ զինքն ալ չենք ուզեր»: Եւ խնդհին ալ այն, այն, կըսէին ստանց ինչ լուկիւրնին գիտնալու:—Պատրիարքը այս տեսակ պաշտպաններն են որ իրենց յիմարու- թեանը պարտաւոր տեղը պատրիարքի անունն ալ կը կրանէ:

Ուրիշ նորոգմանի գէպը մ'ալ: Ունեցողաց մէջն յանկարծ հերարձակ կ'են մը լաւով ջաշելով ա-

նիային նրանից մնացող գէպը գործը մի որոշ նախագծի համեմատ: Ամենալաւ մար- դիկ հեռացան պետական կանցլերից և չեն բաժանում նրա կարծիքները Գերմա- նիայի օգտի և պէտքերի մասին: Իշխան Բիւ- մարկ այժմ առանձնացած է, շրջապատված շողջորդներից և ասպարէզ փնտռողներից, որոնց վրա ոչ ոք յոյս չէ դնում և որոնց գերմանական միութեան ստեղծողին արժա- նի յաջորդներ ոչ ոք չէ համարում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Կ. Պոլսից լրագիրներն հաղորդում են յու- նիսի 30-ից հետեւալը: Այն ընթացքը, որ ընդու- նում են Եգիպտոսի անցքերը և մասնաւոր եւրո- պացիների զաղթելը այնտեղից, ինչպէս երևում է, զբաղեցնում է Բ. Կրանը: Այդ անհանդուր- թիւնը մեծանում է մասնաւոր նրանով, որ կոն- ֆլիկցիայի պարագմութիւնը զաղտնի են մնում: Թիւրքաց միւստարներից մի քանիսը ցաւում են այժմ, որ Բ. Կուրը հրամարվեցաւ կոնֆլիկցիա- յին մասնակցելուց: Ասում են, որ փոփոխու- թիւններ կը լինեն թիւրքաց միւստարութեան մէջ: Սակայն կը նշանակվի առաջին միւստար, իսկ իշխան-փաշա—պատրիարք գործերի միւստար:

—«Standard» լրագրի թղթակիցը հետադու- մ է Ալ. քսանդրիայից, որ ինքն խօսեց Արարիի և նրա մի քանի օֆիցիւրների հետ: Նրան յայտնե- ցին, որ եթէ կոնֆլիկցիան կը վճռի միջամու- թիւն գործել, եգիպտական զօրքը կընդլիարդէ: Օֆիցիւրները ասեցին, բայց դրանից, որ եթէ սուլթանը հրամայէ Արարիին դուրս գալ Եգիպ- տոսից, նրանք չեն թող տայ և կը պատերազմեն նրա համար: Արարին, իր կողմից յայտնեց, որ եգիպտացիք հաստատ վճռել են դադարել եւրո- պացիների խաղալը լինելուց: Թող Եւրոպան յարգէ իրանց իրաւունքները և նրանք եւ կը յար- զեն եւրոպացիների իրաւունքները: Բայց եթէ Եւրոպան կը սկսի նրանց ճնշել, այն ժամանակ կը տեսնի, որ եգիպտացիները կը կարողանան հրաժարվել ոչ միայն անապարհ հարկերի վճարե- լուց, այլ և Սուլթանի ջրանցքը բոլորովին անօ- գուտ կը դարձնեն:

—Բերլինի «Post» լրագրին փարիզից հեռա- գրում են յուլիսի 3-ից, որ այնտեղ լուրեր են տարածվել թէ պօլիցիան անսնունդ նստակ է ստա- ցել, որ կոմունարները, յուլիսի 13-ի բանկէտի ժա- մանակ դիտարկութիւն ունեն ձայնեցնել թէ քա- ղաքային նոր տունը և թէ Սուրբ Սիլվստր կոչված եկեղեցին:

—«France» լրագրին Բերլինից հաղորդում են,

առջ կը նստուի: Չը վախճանք թէ հայ Լուիզ Միշլէ մ. է. խղճը զփաղորթեանց մեծագոյնը ու- նի: Նիկոմիդիայի, Պոլսին քիչ մը հեռու քաղաք, կին մէ որոյ աղջիկը թրքացի է: Ըստ օրինի քանանայ մը իրենց աղջկին համոզելու և մայրն ալ միտալին, և սակայն այս խղճ կինը կուզայ հաղորդելու թէ քանանայն չէ ուզած որ ինքն միտալին երթայ: Պատրիարքաւորի դատադրու- թիւնը կայ կըսեն: Զուգումը մեծ կըլլայ: Այս կնկան գործը ամենուր բերանն է: Ինչու մայրը միտալի չեն տարած, ինչ դաւ կայ, պատրիար- քական փոխանորդը մեղադարար է: Արեւոք պատ- րիարքարանի պաշտօնակար մը կըսէին է այն խօսա- ղը զոր ըրած էր քանի մը ապի յառաջ երբ կը խնդրէին օգնութեան հասնել հայ տղա մը որ պիտի տանջէին, «Թող չուն մը պակաս ըլլայ»: Այս ամէնը դադանք էին: Երեկ մենք մասնա- ւոր անձանց ձեռք տեղեկութիւն ստացանք թէ այս խնդրոյն մէջ ոչ պատրիարքական փոխա- նորդը, ոչ պատրիարքաւորը մեղաւոր են, ստոնք իրենց պարտքը կատարած են, պակասութիւնը իրեն է: Պոլիս մը աչքերուն առջն կը ասեցնե- լուն հայ աղջիկը որ հաղիւ 14 տարեկան է, և ոչինչ ընելու կարող ենք, հոս որ շատ դժուար- թիւն ունենք, իսկ Հայաստան:

Ազգ. երեսփոխաններն խնդրեցին որոշել են այս երեսփոխանական ցաւով կայսրութեան վերջ տալ: Գիտնալու էք որ երեսփոխանաց մէջ կայ մաս մը որ հորհրդով անձեր են, ասոնք մեր է- նա ֆ ըստած դատուն կը պակասանան: Հաստա- խօս անձեր չեն, գործնական մարդիկ են, անձ- նական նկատում չունին, անկեղծ կը գործեն: Ասոնց վրայ միշտ առիթ ունեցած ենք լաւ խօ- սել: Այս երեսփոխաններն մէջերնին որոշել են

Типогр. Главн. Упр. Главнотач. гражд. час. Нор.-Мелик. ул., д. 138.